

ben jelenik meg, hogy egy szemvillanásnyi időre lássuk a csodát. Az írótól távol áll a „nagy ember” miszticizmusa. Zrínyi kolosszusa csak akkorra, amekkorának a regény népi hősei, e maguk egyszerűségében is emberrnyi emberek szemében tűnik fel. Gyóry a história példásan igaz arculatát mutatja meg azzal, hogy kidomborítja a népi helytállás, az apró hőstettek fontos szerepét, megvilágítva, hogy az egyszerű emberek és a nagyszerű vezér együttműködése adja a történelem legcsodálatosabb fejezeit.

Ábrázolása a témához mért keretek között jól árnyalt, mind a történeti, mind a művészi hite! szempontjából kitűnő kontrasztot ad negatív figurák szerepeltetésével. A Kerekes-kúria ura, a Veronka körül legyeskedő Kerekes fiú, a gyáva diák, a szatír természetű gárdián önző törpesége mellett nőnek hőssé a regény nem emberfeletti, de tisztelretreméltó becsülettel helytállt alakjai, elsősorban Ambruzs halászmester. Gyóry Dezső regénye mindvégig érdekesítő, gyorsan pergő események láncolata. Pontos nyelve, visszafogottságában is jól pointírozott stílusa, a mértékkel használt „szakkifejezések” segítenek a képzeteknek megismerni a kort, a tájat és a Vág menti halászeletet. Jól időzített félmondatok adják az érzelmi töltést hozzá. A mű szövevények férfias erotikáján egyre átvillog a frázisoktól cicomátlan hazaszeretet, a közösség, az együvértartozás népi eszméjének példaadó képe. (*Szépirodalmi Könyvkiadó 1965.*)

LOVRITY ENDRE

LIPTÁK GÁBOR: DÉLIBÁB

ALFÖLDI REGEK, MONDAK,
TÖRTÉNETEK

A Dunántúl múltjának legérdekesebb mozzanatait színes történetek formájában feldolgozó, nagy sikerű két kötete után ezúttal az Alföld mondavilágából, gazdag hagyománykincséből emelte ki a szerző azokat az eseményeket, adatokat, amelyeket jellemzőnek és a megjelenítéshez eléggé regényesnek talált. A „nyersanyag” válogatása arra mutat, hogy Lipták Gábor behatóbban ismeri az Alföld történetére, egykori népéletére, a vízszályozások előtti végeláthatatlan nádasok világára vonatkozó, régebbi és újabb írások rengetegét. Alkotó módszere az, hogy a hiteles vagy a néphagyományban megmaradt tényanyagot sokoldalú ismereteivel párosítja, kiegészíti és megeleveníti. Mindezt esemény-párbeszéd formában, nagy invencióval, ízes, kifejező és nemegyszer

horhú elemekkel teliszótt, tömör nyelven. A magyar irodalom jelesei, különösen az ifjúság felé fordulók között már szép és hosszabb hagyományuk van az ilyen jellegű alkotásoknak. Az utóbbi évtizedekben azonban nem volt a „műfajnak” rendszeres művelője. Inkább a terjedelmesebb történelmi regények, mint a rövidebb történeti elbeszélések népszerűsége nőtt meg, éppen emiatt.

Lipták Gábor fordulatosan felépített, élvezetes alföldi történetei az avarok és longobárdok világától a Bach korszakig ölelik föl a vidék múltját, összességükben teljes és reális képet adnak a táj nehéz évszázadairól. A legsikerültebbeket külön is érdemes kiemelnünk. Az első harmon (*A megátkozott árok, A kevi dénárok, A vásárhelyi janicsár*) kívül a *Bíróharc, A kereki lány, A Simai ködmöne, A Csapó utcai csata* és a hét csákó tartozik ide, véleményünk szerint. A kötet átlagánál gyengébbnek tartjuk ugyanakkor *A gyulai regős, A nyírbátori oltárfaragó* címűeket.

Jelentős érdeme a szerző e kötetének éppúgy, mint a dunántúli tájakhoz kapcsolódó *Aranyhíd*-nak és a *Regélő Dunántúl*-nak, hogy kitűnően tud alkalmazkodni a fiatalok világképehez, meglévő tudásanyagához. Mesterkélttség, erőltettség nélkül olvasztja be a históriákba a hiteles tényeket, a korjellemző mozzanatokat, s így szinte észrevétlenül, de mégis erőteljesen tágitani tudja a történetek megragadó sodrásával az ifjú olvasók ismereteit is.

Hadd kérjük a *Délibáb* nagy műveltségű és finomtollú szerzőjét: Ha a Dunántúl rege- és mondavilágának két kötetet szánt, szívesen olvasnánk még egy kötetrevalót az Alföldről is. Inspiráló forrásanyag bőven volna hozzá. (*Móra Ferenc Könyvkiadó 1966.*)

SZABÓ FERENC

TISZTA SZÍVVEL — 1966. 3—4.

Ezeröttszáz példányban jelent meg az Eötvös Loránd Tudományegyetem időszakos lapjának idei 3—4. száma — s a kezdeti félezer példányszám után ez a szám is jelzi, hogy a mind népszerűbb, színvonalában és kivitelezésében a hivatalos irodalmi lapokat megközelítő kiadvány túljutva a kezdeti nehézségeken, olvasói táborát igyekszik kiterjeszteni. A *Tiszta szívvel* körüli világnézeti és politikai viták, a hibás nézetek felülvizsgálata láthatóan jót tett az alkotókörnek, és egységesebbé tette a lapot, amelynek szerzői gárdájából egyre többen nőnek ki az egyetemi kezdeményezés szükséges, de viszonylag szűk keretei közül.